

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- 1 **Dějiny pojmu hinduismus**
 - 1.1 RV: Sindhu
 - 1.2 později v skt litetartuře
 - 1.3 v íránské mladší Avestě: *hindav*, *hCndav*
 - 1.4 muslimští autoři
 - 1.5 Evropané (od 17. st.)
 - 1.6 během 18. st. (Gentoo ! Hindoo)
 - 1.7 19. st. (Hindoo ! Hinduism)
 - 1.8 proměna v 2. pol. 19. st.
- 2 **Problematizace pojmu hinduismus**
- 3 **Krajní obsah pojmu hinduismus**
 - 3.1 tradiční pohled a jeho distinktivní rysy
 - 3.1.1 *śruti*
 - 3.1.2 karmanový zákon
 - 3.1.3 hierarchická struktura společnosti
 - 3.2 „dekonstruktivní“ pohled
- 4 **Možná řešení problému**
 - 4.1 rozšíření pojmu
 - 4.2 GÜNTHER-DIETZ SONTHEIMER: teorie konstitutivních prvků
 - 4.2.1 dílo a učení bráhmanů
 - 4.2.2 asketické tradice
 - 4.2.3 kmenová náboženství
 - 4.2.4 lidové náboženství
 - 4.2.5 bhakti
 - 4.3 hinduismus jako prototypická kategorie
 - 4.4 problematičnost samotného termínu náboženství mimo křesťanský kontext (FRITS STAAL)
 - 4.5 naše užívání pojmu hinduismus
- 5 **Některé charakteristické rysy (prototypy) hinduismu**
 - 5.1 negativní
 - 5.1.1 zakladatel
 - 5.1.2 věrouka, dogmatika, vyznání víry
 - 5.1.3 etnické náboženství
 - 5.1.4 misie
 - 5.1.5 konverse
 - 5.1.6 institucionalizace
 - 5.1.7 xy-theismus (poly-, mono-, pan-, panen-, heno-)
 - 5.1.8 antropocentrismus
 - 5.2 pozitivní
 - 5.2.1 ortopraktičnost
 - 5.2.2 karmanový zákon
 - 5.2.3 čas
 - 5.2.4 posvátný prostor
 - 5.2.5 texty a jazyk
 - 5.2.6 transcendentní entita
 - 5.2.7 inklusivismus
 - 5.2.8 hierarchizace
- 6 **Některé základní koncepty a pojmy hinduismu: *varṇāśramadharmā* („dharma stavů a životních stupňů“)**
 - 6.1 *varṇa* – společenský stav
 - 6.1.1 kněžský (*brāhmaṇa*)
 - 6.1.2 válečnický (*kṣatriya*)
 - 6.1.3 zemědělsko-obchodnický (*vaiśya*)
 - 6.1.4 řemeslně-dělný (*śūdra*)
 - 6.1.5 dvojzrozcenci (*dvija*)
 - 6.1.6 kastovní systém (*jāti*)
 - 6.2 *āśrama*
 - 6.2.1 původní pojetí

- 6.2.2 tzv. klasický model
 - 6.2.2.1 student (*brahmacārin*)
 - 6.2.2.2 hospodář (*gṛhastha*)
 - 6.2.2.3 poustevník (*vānaprastha*)
 - 6.2.2.4 asketa (*sannyāsin*)
- 6.3 *dharma*
- 7 **Cíle života (*puruṣārtha*)**
 - 7.1 *dharma* (*dharmasāstra*): *Mānavadharmasāstra*, *Manusmṛti*
 - 7.2 *artha* (*arthaśāstra*)
 - 7.3 *kāma* (*kāmasāstra*)
 - 7.4 přídávky: *mokṣa*, *bhakti*

DOPORUČENÁ LITERATURA

PRIMÁRNÍ

Všechny důležité *dharmasútry* byly přeloženy v řadě *Sacred Books of the East* [ve studovně]: GEORG BÜHLER: *The Sacred Laws of the Āryas*, 2 sv., SBE vols. 2, 14; JULIUS JOLLY: *The Institutes of Vishnu*, SBE vol. 7 [obsahuje překlad textu *Viṣṇusmṛti* čili *Vaiṣṇavadharmaśāstra*] a JULIUS JOLLY: *The Minor Law-Books*, SBE vol. 33. Moderní překlad *dharmasúter* s textem připravil PATRICK OLIVELLE: *Dharmasūtras*, Delhi: Motilal Banarsidass, 2000 [P3-Oli-1 ve studovně]. Ve stejné řadě (*Sources of Ancient Indian Law*) je výtečný překlad s textem RICHARD W. LARIVIERE: *The Nāradasmṛti: Critical Edition and Translation*, Delhi: Motilal Banarsidass, 2003 [F2003/739].

Z *dharmasāstrové* literatury jsou k dispozici dva překlady Manua. Sice starý, ale bohatě poznámkovaný je GEORG BÜHLER: *The Laws of Manu: Translated with Extracts from Seven Commentaries*, SBE vol. 25 [studovna]. Moderní překlad s důležitým úvodem pořídili WENDY DONIGER and BRIAN K. SMITH: *The Laws of Manu*, New Delhi: Penguin Books India, 1991 [P3-Don-1]. Nejnovější překlad s textem vyšel letos v řadě *Sources of Ancient Indian Law* a jeho autorem je opět PATRICK OLIVELLE, ale naše knihovna ho zatím nemá.

Základní dílo *arthaśāstrové* literatury přeložil DUŠAN ZBAVITEL: *Kauṭiljova Arthaśāstra aneb Učebnice věcí světských*, Praha: Arista, 2001 [F2002/2117]. Obě nejdůležitější *kāmasāstrová* díla barvitě přeložil VLADIMÍR MILTNER – VÁTŠJÁJANA MNICH: *Kāmasūtra: Aneb poučení o rozkoši*, řada nejrůznějších vydání, po r. 1989 úplné; a KALJĀNAMALLA: *Anangaranga, aneb, Herna boha lásky*, Praha: Mladá fronta, 1992.

SEKUNDÁRNÍ

Nejdůležitější prací k problému definice a různých pojetí termínu hinduismus je sborník GÜNTHER-DIETZ SONTHEIMER and HERMANN KULKE (eds.): *Hinduism Reconsidered*, New Delhi: Manohar, 1997 [P3-Son-1]. Za pozornost stojí zejména statě HEINRICH VON STIETENCROON: „Hinduism: On the Proper Use of the Deceptive Term“, str. 32–53; GÜNTHER-DIETZ SONTHEIMER: „Hinduism: The Five Components and Their Interaction“, str. 305–324 a GABRIELLA EICHINGER FERRO-LUZZI: „The Polythetic-prototype Approach to Hinduism“, str. 294–304.

Dějiny pojmu hinduismus v západním prostředí se stručně zabývá DAVID SMITH: *Hinduism and Modernity*, Malden and Oxford: Blackwell, 2003 [F2003/687], kap. 5: „The European Discovery of Hinduism“, str. 65–84; velmi podrobně pak WILHELM HALBFASS: *India and Europe: An Essay in Philosophical Understanding*, Delhi: Motilal Banarsidass, 1988 [P13-Hal-1a,b; jeden exemplář ve studovně], 1. část: „India in the History of European Self-Understanding“, str. 2–170. Zajímavý je též sborník VASUDHA DALMIA and HEINRICH VON STIETENCROON (eds.): *Representing Hinduism: The Construction of Religious Traditions and National Identity*, New Delhi: Sage Publications, 1995 [F2003/419]. Problematikou samotného pojmu „náboženství“ v mimokřesťanském prostředí se zabývá FRITS STAAL: *Ritual and Mantras: Rules Without Meaning*, Delhi: Motilal Banarsidass, 1996 [P16-Sta-1a], kap. 28A „Seeking Religion in Asia“ str. 388–406.

S problémem různého možného pojetí hinduismu se musí vypořádat každá z přehledových prací. Viz např. GAVIN FLOOD: *An Introduction to Hinduism*, Cambridge: Cambridge University Press, 1998, str. 5–20 [P3-Flo-1,a-d]; AXEL MICHAELS: *Der Hinduismus: Geschichte und Gegenwart*, München: Beck, 1998, str. 17–47 [P3-Mich-1]; JULIUS LIPNER: *Hindus: Their Religious Beliefs and Practices*, London and New York: Routledge, 1998, str. 1–21 [P3-Lip-1]; MADELEINE BIARDEAU: *Hinduism: The Anthropology of a Civilization*, Delhi: Oxford University Press, 1994, str. 1–15 [F2001/581]; KLAUS K. KLOSTERMAIER: *A Survey of Hinduism*, New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1990, str. 1–14 [P3-Klo-1] či DUŠAN ZBAVITEL: *Hinduismus a jeho cesty k dokonalosti*, Praha: DharmaGaia, 1993, str. 6–9 [P3-Zba-1].

K základním konceptům hinduismu a zejména k obsahu pojmu *dharma* je monumentální dílo PANDURANG VAMAN KANE: *History of Dharmaśāstra: Ancient and Mediaeval Religious and Civil Law in India*, 5 dílů v 8 sv., Poona: Bhandarkar Oriental Research Institute, 1930–1990 [F2003/404–411]. Toto veledílo patří k základním badatelským textům indologie a jeho obsah je mnohem širší, než by se z názvu mohlo zdát. Každý indolog by se s ním měl důvěrně seznámit. Historický vývoj konceptu *āśrama* podrobně studuje PATRICK OLIVELLE: *The Āśrama System: The History and Hermeneutics of a Religious Institution*, Oxford: Oxford University Press, 1993, [F-X-303].